کد اجرا: نامشخص
نام و نام خانوادگی:
نام آزمون: فارسی ۳

تاریخ آزمون: ۱۴۰۲/۰۹/۲۹
زمان برگزاری: ۳۹ دقیقه

دبیرستان سما پاسداران دوره دوم ۱

۱ در بیت زیر، در مورد قسمت مشخص‌شده، کدام گزینه نادرست است؟ (۰.۵)

ای مادر سر سپید بشنو این پند سیاه‌بخت فرزند

الف) منادا است.

ب) نهاد است.

پ) استعاره دارد.

۲ هریک از ابیات گروه «الف» با کدام آرایهٔ گروه «ب» ارتباط دارد؟ (در گروه «ب» یک مورد اضافه است.) (۱.۵)

«الف»	«ب»
الف) تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دلبند	تلمیح
ب) مُستمع صاحب سخن را بر سر کار آورد / غنچهٔ خاموش، بلبل را به گفتار آورد	اسلوب معادله
ج) با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت	حُسن تعلیل
	تضمین

۳ آرایهٔ مشترک ابیات زیر اسلوب معادله است یا حسن‌تعلیل؟ یک دلیل بنویسید. (۰.۵)

«عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را دزد دانا می‌کشد اول چراغ خانه را»

«محرم این هوش جز بی‌هوش نیست مر زبان را مشتری جز گوش نیست»

۴ کاربرد معنایی فعل «نیست»، در کدام مصراع، اسنادی و در کدام مصراع، غیراسنادی است؟ (۰.۵)

«زاهد ظاهرپرست از حال ما آگاه نیست در حق ما هرچه گوید جای هیچ اکراه نیست»

۵ در بیت زیر، منظور از «نیستان» چیست؟ (۰.۵)

«کز نیستان تا مرا ببریده‌اند در نفیرم مرد و زن نالیده‌اند»

۶ مفهوم کدام بیت بیانگر این موضوع است که: «ظاهر انسان بیانگر احوال درونی اوست.» (۰.۵)

الف) سرّ من از نالهٔ من دور نیست لیک چشم و گوش را آن نور نیست

ب) هر کسی کاو دور ماند از اصل خویش باز جوید روزگار وصل خویش

۷ در بیت «گفت: آگه نیستی کز سر در افتادت کلاه/ گفت: در سر عقل باید بی‌کلاهی عار نیست!» بر چه موضوعی تأکید شده است؟ (۰.۵)

۸ مفهوم کلی بیت زیر را بنویسید. (۰.۵)

«خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد ز اشک ویران کُنش آن خانه که بیت‌الحزن است»

۹ بیت زیر را از نظر کاربرد جناس تام (همسان) بررسی کنید. (۰.۵)

«نی، حریف هر که از یاری بُرید پرده‌هایش پرده‌های ما درید»

۱۰ در متن زیر، دو ترکیب اضافی و یک ترکیب وصفی بیابید. (۰.۷۵)

« منّت خدای را عزّ و جلّ که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت. هر نفسی که فرو می‌رود، ممدّ حیات است و چون برمی‌آید، مفرّح ذات.»

۱۱ شاعر، در بیت زیر، با بیان کدام واژه، مفهومی غیرحقیقی (مجاز) اراده کرده است؟ (۰.۵)

«در پیشگاه اهل خرد نیست محترم هرکس که فکر جامعه را محترم نداشت»

www-kanoon.ir

۱۲ کدام‌یک از ابیات زیر، به سخن مشهور، «کلُّ شیءٍ یَرجِعُ اِلی أصلِه» اشاره دارد؟ ۰.۵

الف) کز نیستان تا مرا ببریده‌اند — در نفیرم مرد و زن نالیده‌اند

ب) هرکسی کاو دور ماند از اصل خویش — بازجوید روزگار وصل خویش

۱۳ با توجه به عبارت زیر دو پایهٔ رسیدن به «عشق» را بنویسید. ۰.۲۵

«پس اول پایه معرفت است و دوم پایه محبّت و سیُم پایه، عشق. و به عالَم عشق نتوان رسیدن تا از معرفت و محبّت دو پایهٔ نردبان نسازد.»

۱۴ در بیت زیر، معنای مجازی واژهٔ «خاک» چیست؟ ۰.۵

«بگفتا: دل ز مهرش کی کنی پاک؟ — بگفت: آن گه که باشم خفته در خاک»

۱۵ نوع حذف در مصراع نخست بیت زیر، به قرینهٔ لفظی است یا معنایی؟ ۰.۵

«آیینهٔ نگاهت، پیوند صبح و ساحل — لبخند گاه گاهت، صبح ستاره باران»

۱۶ نقش دستوری واژه‌های مشخص‌شده را در جملهٔ زیر، بنویسید. ۰.۲۵

«او بندهٔ خود را عاشق خود کند، آن‌گاه بر بنده عاشق باشد و بنده را گوید: تو عاشق و محبّ مایی.»

۱۷ در بیت زیر، واژگانی را که در زبان فارسی «هم‌آوا» دارند، مشخص کنید. ۰.۲۵

«از بهر تو صد بار ملامت بکشم — گر بشکنم این عهد غرامت بکشم»

۱۸ واژهٔ «همت» در هریک از ابیات زیر به چه معناست؟ ۰.۵

الف) «همّت» اگر سلسله‌جنبان شود — مور تواند که سلیمان شود

ب) «همّت» از باد سحر می‌طلبم گر ببرد — خبر از من به رفیقی که به طرف چمن است

۱۹ در نوشتهٔ «پردهٔ ناموسِ بندگان به گناهِ فاحش ندَرد و وظیفهٔ روزی به خطایِ مُنکر نبُرد»، سعدی بر دو صفت الهی تأکید کرده است؛ آن دو را بنویسید. ۱

۲۰ با توجه به بیت‌های زیر، به پرسش‌های داده شده، پاسخ دهید.

«تو قلب فسردهٔ زمینی — از درد ورم نموده یک چند

بفکن ز پی این اساس تزویر — بگسل ز پی این نژاد و پیوند

الف نوع کدام‌یک از ترکیب‌های «قلب فسرده» و «قلب زمین»، اضافی است؟ ۰.۵

ب یک ترکیب وصفی در بیت دوم بیابید و بنویسید. ۰.۵

۲۱ مصراع دیگر هریک از بیت‌های زیر را بنویسید.

الف ۰.۷۵

..... — بیداری ستاره، در چشمِ جویباران

ب ۰.۷۵

یک دم غریق بحر خدا شو گمان مبر — ....

۲۲ کدام‌یک از واژه‌های بیت زیر، مترادف واژهٔ «سریر» است؟ ۰.۵

«بدو گفت: بی‌تو نخواهم زمان — نه اورنگ و تاج و نه گرز و کمان»

www.kanoon.ir

۲۳ شعر زیر، بر پایهٔ «گفت‌وگو» یا «سؤال و جواب» سروده شده است؛ این نوع گفت‌وگو در اصطلاح ادبی، چه نام دارد؟ ۰.۵

«نخستین بار گفتش کز کجایی؟ بگفت: از دار ملک آشنایی
بگفت: آنجا به صنعت در چه کوشند؟ بگفت: انده خرند و جان فروشند»

۲۴ در همهٔ گزینه‌ها به‌جز گزینهٔ ..... جمله‌ای با الگوی «نهاد+ مفعول+ مسند+ فعل» دیده می‌شود. ۰.۷۵

۱) محبّت چون به غایت رسد، آن را عشق خوانند.
۲) به عشق نتوان رسیدن تا از معرفت و محبت دو پایهٔ نردبان نسازد.
۳) همواره عشق قدیم را موضوع صحیفهٔ شعر خود می‌گرداند.
۴) آتش عشق او را چنان گرداند که همهٔ جهان، آتش بیند.

۲۵ هر یک از الگوهای زیر، با کدام جمله در ردیف مقابل مطابقت دارد؟ (یک جمله اضافی است) ۰.۵

الف)	نهاد + مسند + فعل	۱	برخی عاشق را دیوانه می‌پندارند.
ب)	نهاد + مفعول + مسند + فعل	۲	مردم به او دهقان فداکار می‌گفتند.
		۳	عاشقان کشتگان معشوق‌اند.

۲۶ نقش دستوری گروه‌های اسمیِ مشخص‌شده در بیت زیر را بنویسید. ۰.۵

«هر کسی از ظنّ خود شد یار من از درون من نجست اسرار من»

۲۷ آرایهٔ ذکرشده در مقابل همهٔ ابیات، به‌جز گزینهٔ ..... درست است. ۰.۵

۱) گفت مستی زان سبب افتان و خیزان می‌روی گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست (حسن تعلیل)
۲) شانه می‌آید به کار زلف در آشفتگی آشنایان را در ایام پریشانی بپرس (اسلوب معادله)
۳) چو خواهی که پیدا کنی گفت‌وگوی بباید زدن سنگ را بر سبوی (کنایه)
۴) عاشق آن باشد که چون آتش بود گرم‌رو سوزنده و سرکش بود (تشبیه)

۲۸ در ابیات زیر چند فعل موجود است؟ مشخّص کنید. ۰.۷۵

«هرکسی کاو دور ماند از اصل خویش بازجوید روزگار وصل خویش
تن ز جان و جان ز تن مستور نیست لیک کس را دید جان دستور نیست»

۲۹ در عبارت‌های زیر قسمت‌های مشخص‌شده چه آرایه‌ای دارند؟ ۰.۷۵

الف) ای مهربان‌تر از برگ در بوسه‌های باران.
ب) آیینهٔ نگاهت، پیوندِ صبح و ساحل.
ج) تا در زمانه باقی است، آواز باد و باران.

۳۰ اجزای جملهٔ زیر را مشخص کنید و بنویسید چندجزئی است؟ ۰.۲۵

«او بندهٔ خود را عاشق خود کند.»

۳۱ با توجه به ابیات

«تا وارهی از دَم ستوران وین مردم نحسِ دیومانند،
با شیر سپهر بسته پیمان با اختر سعد کرده پیوند»

الف «شیر سپهر» در بیت «با شیر سپهر بسته پیمان / با اختر سعد کرده پیوند» استعاره از چیست؟ ۰.۲۵

www-kanoon-ir

با توجه به نوشتهٔ زیر، درستی یا نادرستی موارد داده‌شده را تعیین کنید.

«عشق کردم از اینکه فهمیده‌اید، انهدام آن تیربار، کار من بوده است.»

الف در گروه اسمی «انهدام آن تیربار»، واژهٔ «تیربار» هستهٔ گروه اسمی است. درست نادرست ۰.۲۵

۳۳ نام پدیدآورندهٔ هریک از آثار زیر را بنویسید.

الف فی حقیقة العشق: ۰.۷۵

۳۴ معنی هریک از موارد زیر را به نثر روان بنویسید.

الف ۰.۷۵

سرّ من از نالهٔ من دور نیست لیک چشم و گوش را آن نور نیست